

OBSAH

PREDHOVOR	15
O AUTOROVI	17
1 PRÁVO EURÓPSKEJ ÚNIE	18
1.1 Pojem právo Európskej únie	18
1.2 Myšlienka európskej integrácie	19
1.3 Rada Európy	19
1.4 Založenie Európskych spoločenstiev	20
1.5 Všeobecne o Európskej únii a Európskych spoločenstvách	21
1.6 Rozširovanie Európskych spoločenstiev a Európskej únie	23
1.7 Zmeny zakladajúcich zmlúv	25
1.7.1 Jednotný európsky akt	25
1.7.2 Zmluva o Európskej únii (Maastrichtská zmluva)	26
1.7.3 Amsterdamská zmluva	27
1.7.4 Zmluva z Nice	28
1.7.5 Lisabonská zmluva	28
1.8 Štádia ekonomickej integrácie	31
1.8.1 Európske združenie voľného obchodu	35
1.8.2 Európsky hospodársky priestor	36
1.8.2.1 Štruktúra orgánov	36
1.8.2.2 Rozhodovací postup	37
1.8.2.3 Homogénnosť, dohľad a riešenie sporov	38
1.8.2.4 Súd EZVO	38
2 ČLENSTVO V EURÓPSKEJ ÚNII	40
2.1 Členstvo v Európskej únii – všeobecné východiská	40
2.2 Lojalita	40
2.3 Pristúpenie do Európskej únie	42
2.3.1 Zmluva o pristúpení	43
2.4 Vystúpenie z Európskej únie	43
2.4.1 Vystúpenie Spojeného kráľovstva z EÚ (BREXIT)	44

2.5	Sankcie v práve EÚ pre členské štáty – pozastavenie hlasovacích práv	46
2.5.1	Článok 7 ods. 1 ZEÚ – riziko vážneho porušenia hodnôt (preventívna fáza)	46
2.5.2	Článok 7 ods. 2 ZEÚ – existencia závažného alebo pretrvávajúceho porušenia hodnôt	47
2.5.3	Článok 7 ods. 3 ZEÚ – uloženie sankcie	47
2.5.4	Nedostatky čl. 7 ZEÚ – vzájomné blokovanie konaní	48
2.6	Doložka o solidarite	49
2.7	Posilnená spolupráca	51
2.7.1	Myšlienka posilnenej spolupráce	51
2.7.2	Právna úprava posilnenej spolupráce	51
2.7.3	Zavedenie posilnenej spolupráce	52
2.7.3.1	<i>Žiadosť o posilnenú spoluprácu</i>	52
2.7.3.2	<i>Rozšírenie posilnenej spolupráce o ďalšie členské štáty</i>	53
2.7.4	Príklady posilnenej spolupráce	54
2.8	Národná identita členských štátov	55
2.9	Ústava Slovenskej republiky a prenos kompetencií na Európsku úniu	59
2.9.1	Ústavný súd SR k prednosti práva EÚ	62
2.10	Občianstvo Európskej únie	63
2.10.1	Práva občanov EÚ	68
3	PRÁVOMOCI EURÓPSKEJ ÚNIE	70
3.1	Rozdelenie právomocí	71
3.1.1	Výlučné právomoci EÚ	72
3.1.2	Spoločné právomoci EÚ s členskými štátmi EÚ	73
3.1.3	Podporné, koordinačné alebo doplnkové právomoci EÚ	73
3.2	Flexibilná klauzula – článok 352 ZFEÚ	74
3.2.1	Podmienky aplikácie článku 352 ZFEÚ	75

3.3	Zásady subsidiarity a proporcionality	75
3.3.1	Zásada subsidiarity	75
3.3.1.1	Významná úloha národných parlamentov	76
3.3.2	Zásada proporcionality	79
3.3.3	Správa o uplatňovaní zásad subsidiarity a proporcionality	83
4	INŠTITUCIONÁLNY RÁMEC EURÓPSKEJ ÚNIE	84
4.1	Európsky parlament	84
4.1.1	Historický vývoj	84
4.1.1.1	Sídla Európskeho parlamentu	85
4.1.1.2	Organizácia Európskeho parlamentu	85
4.1.1.3	Predseda/predsedníčka Európskeho parlamentu	86
4.1.1.4	Politické skupiny	87
4.1.1.5	Parlamentné výbory	88
4.1.1.6	Parlamentné delegácie	90
4.1.1.7	Právomoci Európskeho parlamentu	91
4.1.2	Európsky ombudsman a petičné právo	94
4.1.2.1	Petičné právo Európskemu parlamentu	94
4.1.2.2	Európsky ombudsman	95
4.1.3	Politické strany na európskej úrovni	96
4.1.3.1	Európske politické nadácie	101
4.2	Európska rada	102
4.2.1	Historický vývoj	102
4.2.2	Funkcie Európskej rady	102
4.2.3	Právomoci Európskej rady	103
4.2.4	Predseda Európskej rady	104
4.3	Rada	105
4.3.1	Zloženie a právomoci	105
4.3.2	Predsedníctvo v Rade	107
4.3.2.1	Zloženia Rady	108
4.3.3	Hlasovanie v Rade	112
4.3.4	Rozhodovanie v Rade	115

4.4	Európska komisia	117
4.4.1	Právomoci Európskej komisie	118
4.4.2	Zloženie Európskej komisie	119
4.4.2.1	Členovia Európskej komisie	119
4.4.2.2	Menovanie Európskej komisie	120
4.4.2.3	Štruktúra Európskej komisie	121
4.4.2.4	Servisné služby Komisie	127
4.4.2.5	Medziinštitucionálna služba EÚ	128
4.5	Vysoký predstaviteľ EÚ pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku	129
4.5.1	Vymenovanie vysokého predstaviteľa	130
4.5.2	Právomoci vysokého predstaviteľa	130
4.5.2.1	Politický a bezpečnostný výbor	131
4.5.2.2	Európska služba pre vonkajšiu činnosť	131
4.6	Súdny dvor Európskej únie	132
4.6.1	Úloha a funkcia Súdneho dvora Európskej únie	133
4.6.2	Zloženie Súdneho dvora Európskej únie	134
4.6.2.1	Požiadavky na výkon funkcie sudcov a generálnych advokátov Súdneho dvora EÚ	134
4.6.3	Zasadnutia Súdneho dvora	135
4.6.3.1	Sudcovia Súdneho dvora	137
4.6.3.2	Konanie pred Súdnym dvorom	137
4.6.3.3	Generálni advokáti pri Súdnom dvore EÚ	138
4.6.4	Zasadnutia Všeobecného súdu	139
4.6.4.1	Sudcovia Všeobecného súdu	139
4.6.5	Druhy konaní pred Súdnym dvorom Európskej únie	140
4.6.6	Konanie o predbežnej otázke	140
4.6.6.1	Predmet konania o predbežnej otázke	141
4.6.6.2	Aktívna legitimácia – vnútroštátny súdny orgán	142
4.6.6.3	Fakultatívne a obligatórne predbežné otázky	150
4.6.6.3.1	Fakultatívne predbežné konanie	150
4.6.6.3.2	Obligatórne predbežné konanie	153

4.6.6.4	<i>Právne účinky rozhodnutí v konaní o predbežnej otázke</i>	161
4.6.6.5	<i>Reforma konania o predbežnej otázke</i>	165
4.6.7	<i>Konanie o porušení zmlúv</i>	168
4.6.7.1	<i>Objektívna zodpovednosť členského štátu</i>	169
4.6.7.2	<i>Konanie iniciované Európskou komisiou podľa článku 258 ZFEÚ</i>	173
4.6.7.2.1	<i>Zisťovanie možného porušenia práva Európskej únie</i>	174
4.6.7.2.2	<i>Predsúdna fáza konania</i>	175
4.6.7.2.3	<i>Súdna fáza konania</i>	176
4.6.7.3	<i>Konanie iniciované členským štátom podľa článku 259 ZFEÚ</i>	177
4.6.7.3.1	<i>Účasť Európskej komisie na riešení sporu</i> ...	178
4.6.7.3.2	<i>Predsúdna fáza</i>	179
4.6.7.3.3	<i>Konanie pred Súdnym dvorom EÚ</i>	180
4.6.7.3.4	<i>Významné konania podľa článku 259 ZFEÚ (príklady)</i>	180
4.6.7.4	<i>Konanie podľa článku 260 ods. 2 ZFEÚ</i>	181
4.6.7.4.1	<i>Predpoklady začatia konania</i>	182
4.6.7.4.2	<i>Kritériá určovania výšky sankcie</i>	188
4.6.7.5	<i>Konanie a finančné sankcie podľa článku 260 ods. 3 ZFEÚ</i>	190
4.6.8	<i>Žaloba na neplatnosť</i>	194
4.6.8.1	<i>Predmet konania podľa článku 263 ZFEÚ</i>	196
4.6.8.2	<i>Napadnuteľné akty Európskej únie</i>	198
4.6.8.3	<i>Aktívna legitimácia žalobcov</i>	200
4.6.8.3.1	<i>Privilegovaní žalobcovia</i>	201
4.6.8.3.2	<i>Neprivilegovaní žalobcovia</i>	203
4.6.8.4	<i>Pasívna legitimácia žalovaných</i>	208
4.6.8.5	<i>Regulačné akty po Lisabonskej zmluve</i>	208
4.6.8.6	<i>Dôvody neplatnosti podľa článku 263 ods. 2 ZFEÚ</i>	211
4.6.8.7	<i>Lehota na podanie žaloby</i>	217

4.6.8.8	Účinky rozhodnutia podľa článku 264 ZFEÚ	219
4.6.8.9	Povinnosť vykonať rozsudok podľa článku 266 ZFEÚ	221
4.6.9	Žaloba na nečinnosť	225
4.6.9.1	Predmet žaloby na nečinnosť	227
4.6.9.2	Podmienky prípustnosti žaloby	228
4.6.9.2.1	Aktívna legitimácia	229
4.6.9.3	Pasívna legitimácia	230
4.6.9.4	Rozhodnutie Súdného dvora	230
4.6.10	Žaloba na náhradu škody podľa článkov 268 a 340 ZFEÚ	230
4.6.10.1	Zmluvná zodpovednosť	231
4.6.10.2	Mimozmluvná zodpovednosť	232
4.6.10.2.1	Podmienky vzniku mimozmluvnej zodpovednosti	232
4.6.10.3	Konanie o žalobe na náhradu škody	237
4.6.11	Žaloba vo veciach pracovnoprávných a služobných sporov podľa článku 270 ZFEÚ	241
4.6.11.1	Právny základ služobnoprávných sporov	242
4.6.11.2	Konanie o pracovnoprávných a služobných nárokoch	242
4.6.12	Spory týkajúce sa Európskej investičnej banky podľa článku 271 ZFEÚ	245
4.6.12.1	Právny základ	245
4.6.12.2	Konania podľa článku 271 ZFEÚ	246
4.6.13	Spory týkajúce sa národných centrálnych bánk podľa článku 271 písm. d) ZFEÚ	248
4.6.13.1	Právny základ	248
4.6.13.2	Povinnosti národných centrálnych bánk	249
4.6.13.3	Postavenie Rady guvernérov Európskej centrálnej banky	249
4.6.13.4	Konanie pred Súdnym dvorom	250
4.6.14	Arbitrážna doložka podľa článku 272 ZFEÚ	252
4.6.14.1	Právny základ a priebeh konania	252

4.6.15	Spory medzi členskými štátmi podľa článku 273 ZFEÚ	255
4.6.15.1	<i>Právny základ</i>	255
4.6.15.2	<i>Konanie pred Súdnyim dvorom</i>	256
4.6.15.3	<i>Vzťah ku konaniu podľa článku 259 ZFEÚ</i>	258
4.6.16	Všeobecná právomoc vnútroštátnych súdov podľa článku 274 ZFEÚ	258
4.6.17	Vylúčenie právomoci Súdneho dvora Európskej únie podľa článku 275 ZFEÚ	259
4.6.17.1	<i>Právny základ</i>	260
4.6.18	Stanovisko Súdneho dvora k zamýšľaným medzinárodným dohodám podľa článku 218 ods. 11 ZFEÚ	260
4.6.18.1	<i>Právny základ</i>	261
4.6.18.2	<i>Konanie pred Súdnyim dvorom</i>	261
4.6.18.3	<i>Judikatúra Súdneho dvora</i>	262
4.6.19	Rozdelenie právomoci medzi Súdny dvor a Všeobecný súd	263
4.6.19.1	<i>Právomoc Všeobecného súdu</i>	264
4.6.19.2	<i>Odvolania proti rozhodnutiam Všeobecného súdu</i>	265
4.6.19.3	<i>Výkon rozhodnutí Súdneho dvora EÚ</i>	266
4.6.20	Druhy rozhodnutí Súdneho dvora Európskej únie	266
4.6.21	Osobitné súdy	267
4.7	Európska centrálna banka	267
4.7.1	Zloženie Európskej centrálnej banky	268
4.7.2	Európsky systém centrálnych bánk (ESCB)	269
4.7.3	Eurosystem	270
4.8	Dvor audítorov	271
4.8.1	Zloženie Dvora audítorov	273
4.9	Poradné orgány Európskej únie	273
4.9.1	Hospodársky a sociálny výbor	273
4.9.1.1	<i>Zloženie Hospodárskeho a sociálneho výboru</i>	274
4.9.2	Výbor regiónov	275
4.9.2.1	<i>Zloženie Výboru regiónov</i>	275

4.10 Agentúry Európskej únie	276
4.10.1 Výkonné agentúry Európskej komisie	276
4.10.2 Decentralizované agentúry	277
4.10.3 Agentúry pre spoločnú zahraničnú a bezpečnostnú politik (SZBP)	283
4.10.4 Agentúry Európskeho spoločenstva pre atómovú energiu (EURATOM)	284
4.10.5 Ďalšie orgány	284
4.10.5.1 Právnické osoby Európskej únie	286
5 PRAMENE PRÁVA EURÓPSKEJ ÚNIE	287
5.1 Členenie prameňov práva EÚ	288
5.2 Zakladajúce zmluvy	290
5.2.1 Protokoly pripojené k Zmluvám	292
5.2.2 Vyhlásenia	294
5.2.3 Základné ľudské práva a Charta základných práv EÚ	294
5.2.4 Zmluvy o pristúpení	295
5.3 Všeobecné právne zásady	296
5.4 Sekundárne právo	297
5.4.1 Atypické akty	300
5.4.2 Nariadenia	301
5.4.3 Smernice	302
5.4.3.1 <i>Nadmerná transpozícia smerníc v práve EÚ</i>	304
5.4.4 Rozhodnutia	306
5.4.4.1 <i>Rozhodnutia bez adresátov</i>	307
5.4.4.2 <i>Uverejňovanie rozhodnutí a nadobudnutie účinnosti</i>	307
5.4.4.3 <i>Oznámenie rozhodnutí a nadobudnutie právnych účinkov</i>	307
5.4.5 Odporúčania a stanoviská	307
5.5 Medzinárodné dohody	308
5.6 Sudcovské právo – judikatúra Súdneho dvora EÚ	310
5.6.1 Význam judikatúry v práve Európskej únie	311

5.6.1.1	<i>Praktický význam judikatúry Súdneho dvora EÚ</i>	313
5.7	Soft law	313
5.8	Výklad práva Európskej únie	315
5.8.1	Vlastné pravidlá výkladu práva Európskej únie	316
5.8.1.1	<i>Metódy výkladu práva EÚ</i>	317
5.9	Tvorba práva Európskej únie	319
5.9.1	Zmena zakladajúcich zmlúv	319
5.9.1.1	<i>Riadny revízny postup</i>	319
5.9.1.2	<i>Zjednodušené revízne postupy</i>	320
5.9.2	Tvorba sekundárnej legislatívy	322
5.9.2.1	<i>Riadny legislatívny postup</i>	322
5.9.2.2	<i>Mimoriadne legislatívne postupy</i>	325
5.10	Úradný vestník Európskej únie	327
5.11	Európska občianska iniciatíva	331
5.11.1	Proces zahájenie EOI	332
6	POVAHA A SYSTÉM PRÁVA EURÓPSKEJ ÚNIE	336
6.1	Právo EÚ – samostatný právny poriadok	336
6.1.1	Ústavné základy práva Európskej únie	337
6.1.2	Právo EÚ a jeho zásah do vnútroštátneho práva	337
6.1.3	Dvojitý dohľad (dual vigilance) – cesta pre uplatňovanie práva EÚ v členských štátoch	338
6.1.4	Spôsoby aplikácie práva EÚ na území členských štátov	340
6.2	Bezprostredná (priama) uplatniteľnosť (použiteľnosť)	341
6.2.1	Rozlíšenie medzi bezprostrednou (priamou) použiteľnosťou a priamym účinkom	341
6.3	Priamy účinok	342
6.3.1	Formy priameho účinku	346
6.4	Nepriamy účinok	349
6.4.1	Rozvoj eurokonformného výkladu	352
6.5	Zodpovednosť členského štátu za škodu spôsobenú jednotlivcovi porušením práva EÚ	358
6.5.1	Zodpovednosť členského štátu za škodu v ďalšej judikatúre	362

6.5.2	Charakter zodpovednosti členského štátu za škodu	365
6.5.3	Zodpovednosť vnútroštátnych súdov za škodu	367
6.5.4	Úloha vnútroštátnych súdov	369
6.6	Prednosť práva Európskej únie	369
6.6.1	Zásada prednosti a ústavné právo členských štátov	376
6.6.2	Výnimky zo zásady prednosti práva EÚ	378
6.6.2.1	<i>Zmluvy uzatvorené členským štátom pred jeho vstupom do EÚ</i>	378
6.6.2.2	<i>Ochrana práv tretích osôb konajúcich v dobrej viere</i>	379
6.7	Nezmluvná zodpovednosť Európskej únie	379
7	OCHRANA ĽUDSKÝCH PRÁV V EURÓPSKEJ ÚNII	382
7.1	Historický vývoj postavenia ľudských práv v práve EÚ	382
7.1.1	Vplyv ústavných tradícií členských štátov	388
7.1.2	Vplyv Európskeho dohovoru o ľudských právach	388
7.2	Článok 6 ZEÚ – pramene ochrany základných práv v EÚ	388
7.2.1	Charta základných práv Európskej únie	389
7.2.1.1	<i>Obsah a štruktúra Charty</i>	389
7.2.1.2	<i>Rozsah pôsobnosti Charty základných práv EÚ</i>	391
7.2.1.3	<i>Priamy účinok medzi jednotlivcami</i>	394
7.2.1.4	<i>Vzťah k vnútroštátnym právnym poriadkom</i>	395
7.3	Pristúpenie Európskej únie k Európskemu dohovoru o ľudských právach	396
7.3.1	Pristúpenie k EDLP zo strany Rady Európy	396
7.3.2	Proces rokovaní o pristúpení EÚ k EDLP	397
8	SPOLOČNÁ ZAHRANIČNÁ A BEZPEČNOSTNÁ POLITIKA EURÓPSKEJ ÚNIE	399
8.1	Spoločná zahraničná a bezpečnostná politika a Spoločná bezpečnostná a obranná politika Európskej únie	400
8.1.1	Spoločná zahraničná a bezpečnostná politika EÚ	400
8.1.1.1	<i>Strategické záujmy a všeobecné usmernenia</i>	401
8.1.1.2	<i>Zásada lojality a solidarity</i>	402

8.1.1.3	<i>Jednota vonkajšieho pôsobenia Európskej únie</i>	402
8.1.2	Spoločná bezpečnostná a obranná politika Európskej únie	403
8.1.2.1	<i>Ciele a úlohy SBOP podľa článku 42 ZEÚ</i>	404
8.2	História a vznik Spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky EÚ	408
8.3	Právny a inštitucionálny rámec fungovania SZBP a SBOP	413
8.3.1	Právny základ SZBP a SBOP	413
8.3.1.1	<i>Právne nástroje SZBP</i>	415
8.3.2	Inštitucionálny rámec SZBP a SBOP	418
8.3.2.1	<i>Európska rada</i>	418
8.3.2.2	<i>Rada pre zahraničné veci</i>	419
8.3.2.3	<i>Vysoký predstaviteľ EÚ pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku</i>	420
8.3.2.4	<i>Európska služba pre vonkajšiu činnosť</i>	420
8.3.2.5	<i>Politický a bezpečnostný výbor</i>	421
8.3.2.6	<i>Osobitní predstavitelia Európskej únie</i>	421
8.3.2.7	<i>Európska komisia</i>	422
8.3.2.8	<i>Európsky parlament</i>	422
8.3.2.9	<i>Súdny dvor Európskej únie</i>	423
8.3.2.10	<i>Koordinácia členských štátov v medzinárodných organizáciách</i>	423
8.3.2.11	<i>Diplomatické delegácie Európskej únie</i>	424
8.4	Rozhodovacie mechanizmy v spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politike	424
8.4.1	<i>Zásada jednomyselnosti</i>	425
8.4.2	<i>Konstruktívne zdržanie</i>	425
8.4.3	<i>Hlasovanie kvalifikovanou väčšinou</i>	426
8.4.3.1	<i>Mechanizmus „núdzovej brzdy“</i>	426
8.4.3.2	<i>Premosťovacia doložka (passerelle klauzula)</i>	427
8.4.4	<i>Rozhodovanie o procesných otázkach</i>	427
8.4.5	<i>Hodnotenie rozhodovacieho systému</i>	427

8.5	Judikátúra Súdneho dvora Európskej únie v oblasti SZBP	428
8.5.1	Všeobecné východiská súdnej kontroly SZBP	429
8.5.1.1	<i>Ochrana rozdelenia právomocí</i>	430
8.5.1.2	<i>Preskúmavanie personálnych a administratívnych rozhodnutí</i>	431
8.5.1.3	<i>Preskúmavanie reštriktívnych opatrení</i>	435
8.5.1.4	<i>Náhrada škody spôsobenej aktmi SZBP</i>	438
ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY		441
ZOZNAM SPRACOVANÝCH ROZHODNUTÍ SÚDNEHO DVORA EURÓPSKEJ ÚNIE		449